

I,47

Celsus przedstawia swojego Żyda jako człowieka, który do pewnego stopnia wierzy w to, że Jan Chrzciciel ochrzcił Jezusa, chciałbym więc zwrócić mu uwagę na taką sprawę: fakt istnienia Jana Chrzciciela, który chrzczył dla odpuszczenia grzechów, potwierdza pisarz niewiele młodszy od Jana i Jezusa: Józef Flawiusz mianowicie w osiemnastej księdze *Dawnych Dziejów Izraela* zaświadcza, że Jan chrzczył głosząc chrzczonym oczyszczenie¹. Tenże Józef, **jakkolwiek nie wierzył w Jezusa jako w Mesjasza**, zastanawiał się nad przyczyną zagłady Jerozolimy i zniszczenia świątyni; wprawdzie powinien dojść do wniosku, że powodem tego nieszczęścia był fakt, że Żydzi zabili zapowiedzianego przez proroków Mesjasza, jednakże jakby wbrew woli niedaleki był od prawdy twierdząc, że klęska Żydów była karą za zamordowanie świątobliwego męża, Jakuba Sprawiedliwego, który był bratem „Jezusa zwanego Chrystusem”².

Paweł natomiast, prawdziwy uczeń Jezusa, powiada, że widział owego Jakuba, „brata Pańskiego”³ nie tyle z więzów krwi, co ze wspólnego wychowania, pokrewieństwa obyczajów i wyznawania tej samej nauki.

Jeśli więc Józef twierdzi, że nieszczęścia związane ze zburzeniem Jerozolimy dotknęły Żydów jako kara za zabójstwo Jakuba, to czyż nie należy z tym większą słusnością powiedzieć, że stało się to z powodu zamordowania Jezusa Chrystusa? O Jego Bóstwie świadczy tyle Kościołów złożonych z ludzi, którzy wydobyli się z bagna grzechów, powierzyli się Stwórcy i całym swym postępowaniem starają się Mu przypodobać.

¹ Por. JÓZEF FLAWIUSZ, *Dawne dzieje Izraela*, XVIII,V,2.

² U Józefa Flawiusza (*Dawne dzieje Izraela*, XVIII,III,3) znajdujemy zdanie: „W tym czasie żył Jezus, człowiek mądry, jeżeli w ogóle można go nazwać człowiekiem... On to był Chrystusem”. (Przekł. J. Radożyckiego, Poznań 1979, 841). Jest to sławne *Testimonium Flavianum*, które dostarczyło wielu trudności interpretatorom. Orygenes w tym miejscu stwierdza wyraźnie, że Józef nie wierzył w Jezusa jako w Mesjasza. Zdanie Orygenesego świadczy więc, że tekst Józefa został zinterpolowany, a ponieważ w znanym brzmieniu przytacza go Euzebiusz (*Historia kościelna*, I,11,7), należy uznać, że interpolacji dokonano między Orygenesem a Euzebiuszem, a więc w III wieku. Nasuwa się więc pytanie, czy interpolacja tekstu Józefa nie była spowodowana w sposób pośredni przez Orygenesego, który napisał, iż Józef „powinien stwierdzić”, że zburzenie Jerozolimy dokonało się jako kara za zamordowanie przez Żydów zapowiedzianego przez proroków Mesjasza. Przedstawienie stanu badań nad *Testimonium Flavianum* oraz próbę rekonstrukcji zinterpolowanego miejsca znajdujemy u E. DĄBROWSKIEGO w apendiksie do przekładu *Dawnych dziejów Izraela*, s. 873-878. O zburzeniu Jerozolimy jako o karze za zamordowanie Jakuba Sprawiedliwego mówi Józef Flawiusz w *Dawnych dziejach Izraela*, XX,IX,1.

³ *Gal* 1,19.